

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Навчально-науковий інститут української філології та журналістики
Кафедра історії української літератури та компаративістики

Кваліфікаційна робота

з теми: **«ІНТЕРМЕДІАЛЬНИЙ АСПЕКТ НА ОСНОВІ
ПСИХОСТРУКТУР У ТВОРЧОСТІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ
ТА ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА»**

Виконала:

здобувачка вищої освіти 2 курсу

групи Ukr1-M22

освітньо-професійної програми

Середня освіта (Українська мова і література)

другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності 014 Середня освіта

(Українська мова і література)

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Цегельник Діана Олександрівна

Керівник:

Починок Л.І., кандидат філологічних наук,

доцент, завідувач кафедри історії української
літератури та компаративістики

Рецензент:

Кеба О.В., доктор філологічних наук,

професор кафедри германських мов і
зарубіжної літератури

Кам'янець-Подільський – 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Щоденник письменника як підґрунтя психоаналізу (на матеріалі творчості О.Кобилянської та В.Винниченка)	8
1.1. Щоденникові записи Ольги Кобилянської	9
1.2. Щоденники Володимира Винниченка	11
Висновки до розділу	16
РОЗДІЛ 2. Інтермедіальність та психологізм творчості В.Винниченка..	18
2.1. Психологічні аспекти творчості автора	18
2.2. Художність у творах Винниченка.	21
2.3. Театралізація та кінематографічність прози митця	29
2.4. Музичний акомпанемент творчості письменника	32
2.5. Інші поєднання мистецтв в творах В.Винниченка	35
Висновки до розділу	38
РОЗДІЛ 3. Інтермедіальний аспект психоструктур О. Кобилянської....	40
3.1. Інтермедіальність фрагментарної прози.....	41
3.2. Музичність художньої прози письменниці	44
3.3. Вияв інших видів мистецтва у творчості Ольги Кобилянської	51
Висновки до розділу	53
РОЗДІЛ 4. Методика вивчення у старших класах ЗЗСО творчості Володимира Винниченка та Ольги Кобилянської	55
4.1. Осмислення спадщини О.Кобилянської в школі	57
4.2. Вивчення творчості В.Винниченка у старших класах	68
Висновки до розділу	78
ВИСНОВКИ	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	82

ВСТУП

Актуальність дослідження. У новій моделі української літератури зі становленням модернізму та оновленням реалізму зміцнювалися естетичні начала. Це найбагатший період в історії вітчизняної літератури. На зламі століть під пером великої кількості поетів, прозаїків і драматургів зазнали модифікацій мистецькі досягнення різних епох і поколінь. Зрушення в художньому мисленні відбулося в бік посилення «відкритої» суб'єктивності, що породило творчий індивідуалізм. Унікальність українського модерну як естетичного явища (для якого характерний наративний тип, новий психологізм, індивідуальний стиль митця, «автобіографія душі», ліричні елементи, синестезія жанрів) слід пояснювати, з одного боку, європеїзацією української літератури, а з іншої сторони – проявленням органічності національних художніх явищ.

Кінець XIX – початок XX ст. означений як зародження естетичної епохи з новітнім типом художньо-літературної свідомості. На межі століть стають зримими риси нового художнього мислення в поезії (Р. Сембратович, В. Бирчак, В. Стефаник, М. Коцюбинський, О. Кобилянська), згодом – у драмі (Леся Українка, О. Олесь, С. Черкасенко, В. Винниченка).

Літературознавці відзначають неординарність та новітність у творчості В. Винниченка й О. Кобилянської, де митці шукали і відкривали нові психологічні моделі, шляхи самореалізації не лише через літературу, а й із залучення музичності, образотворчого мистецтва, вкраплень скульптурних, архітектурних описів. Багатомовність художньої культури передбачає, що творча особа повинна бути культурним поліглотом.

Питання про «поліглотизм» культури і будь-якого художнього твору у сучасній компаративістиці є надзвичайно актуальним, а відтак і дискусійним. В. Будний, М. Ільницький визначають інтермедіальність по-перше, як внутрішньотекстову взаємодію у літературному творі семіотичних кодів різних мистецтв; по-друге, як взаємодію семіотичних кодів різних мистецтв у

мультимедійному просторі культури [3, с.297]. Інтермедіальність дозволяє літературі підтверджувати свій особливий статус універсального виду мистецтва, здатного відтворювати будь-які інші мистецькі явища. Художнє слово постає водночас у декількох вимірах: семантико-емоційному, ритміко-мелодійному, колористичному.

Півстоліття штучного забуття імені Винниченка зробили свою лиху справу. Полярність суджень про цю людину просто ошелешує, але найкраще все описує цитата: «Художник, розіп'ятий на хресті політики» [11, с. 7]. Матеріалів про обставини життя Винниченка наприкінці 1920-х рр. можна знайти доволі багато, проте літературна творчість Винниченка паризького періоду залишається навіть для багатьох спеціалістів майже невідомою.

Ольга Кобилянська – яскрава постать в українській літературі, художня спадщина якої збагатила духовну скарбницю нашого народу. Життя і творчість письменниці – вічне джерело натхнення для науковців та митців. Досі немає об'ємних праць, які б повною мірою висвітлювали творчі спроби письменниці та аналізували її психологічні особливості не лише з погляду взаємостосунків, а крізь призму новаторського суб'єктивного досягнення життєвого та творчого шляху особистості.

Дослідженню особливостей творчості вибраних митців модерністів присвячені праці Т. Гундорової [24–25] (окремо приділяла увагу психоаналітиці художньої творчості та інтелектуальної концепції Ольги Кобилянської й конкордизму Володимира Винниченка). Робота В. Панченка «Творчість Володимира Винниченка 1902-1920 рр. у генетичних і типологічних зв'язках з європейськими літературами» [61] має особливе значення для усвідомлення внеску Володимира Винниченка в українську культуру. Д. Гусар-Струк [26–27], С. Кульчицький [49–50], В. Панченко [58–60] вивчали літературні особливості В. Винниченка. В. Вознюк «Про Ольгу Кобилянську: Нові матеріали. Роздуми. Знахідки» [18], Д. Козій [45] наголошували на таких головних моментах творчості Ольги Кобилянської, як «звеличування чи навіть обожання краси та проповідь вільної й дужої

індивідуальності, зокрема жіночої, а поруч того любов природи» [45, с. 4]. Але психологічна проблематика інтермедіального дискурсу потребує додаткового глибокого вивчення та аналізу.

Мета роботи – виявити інтермедіальність психоструктур в прозі В. Винниченка та О. Кобилянської. Проаналізувати різноманітність і тематичність міждисциплінарних проявів, визначити їх місце і значення в розвитку української літератури, розкрити риси творчої індивідуальності митців у створенні комбінованих образів.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких **завдань**:

- простежити еволюцію та показати місце творчого спадку В. Винниченка та Ольги Кобилянської в контексті української прози;
- окреслити роль інтермедіальних конструкцій у художньому відображенні психосвіту українських модерністів;
- дослідити автобіографічні аспекти життєтворчості письменників;
- визначити особливості на лексичному та ритмо-мелодійному рівні для структуризації видів мистецтва в їх творчості;
- з'ясувати закономірності використання митцями психологічного інструментарію.

Об'єктом дослідження є художня своєрідність малої прози Ольги Кобилянської та творчий масив усіх етапів життя Володимира Винниченка.

Предмет дослідження – інтермедіальність психоструктур в прозі В. Винниченка та О. Кобилянської.

Методи дослідження. У роботі задіяно проблемно-тематичний, літературно-стилістичний, інтермедіальний та психологічний, що передбачає прикладання концептуально-методологічної бази теорії інтертекстуальності до студій над проблемами синтезу та взаємодії мистецтв. Згідно з теорією інтермедіальності, образи, які перетинаються в тексті, можуть бути зафіксовані не лише вербально, а й будь-яким іншим елементом художньої форми - звуком, кольором, об'ємом тощо. Вони показують, що літературна творчість письменника «відкрита» для взаємодії та інтерпретації.

В дослідженні застосований бібліографічний метод, адже Ольга Кобилянська мала насичене життя, що не могло залишитись осторонь її психотворчості, так само і громадська діяльність Володимира Винниченка. В самій темі закладено основи культурно-історичного та порівняльного методу. Герменевтичний метод сприяв розкодуванню імпліцитних смислів психобіографічної прози; застосування компаративного підходу дало можливість здійснити порівняльний аналіз досліджуваних творів; частково залучено метод контекстного аналізу (для визначення зв'язку метафоризованих одиниць з іншими мовними одиницями в межах контексту).

Наукова новизна роботи. У дипломній роботі проаналізовано спадщину творів О. Кобилянської та В. Винниченка з психологічного погляду інтерпретації різних форм мистецтв. Зібрано, узагальнено і систематизовано синтез художності крізь призму біографічних впливів авторів. Щоденникові записи адаптовані у руслі нетрадиційного провення уроку з української літератури в 10 класі. Для розуміння внеску творчості О. Кобилянської розроблено інтеграційні заняття та заходи в 10-11 класах загальноосвітніх закладів.

Практичне значення результатів дослідження. Окремі аспекти й розділи дипломної роботи можуть бути використані у викладанні навчальних курсів, зокрема при вивченні творчості письменників в 10-11 класах з української літератури в профільних та загальноосвітніх школах, а також в розробці теоретичних та практичних курсів з історії української літератури в коледжах, технікумах, вищих навчальних закладах культури для порівняння інтермедіальності і подальшого дослідження творчої спадщини В. Винниченка та О. Кобилянської.

Апробація результатів дослідження. Матеріали дипломної роботи апробовані на науковій конференції студентів і магістрантів за підсумками ндр у 2022–2023 навчальному році (Кам'янець-Подільський, 05 квітня 2023 року) та II Всеукраїнській науковій конференції здобувачів вищої освіти

«Нові парадигми сучасної філології» (Кам'янець-Подільський, 22 листопада 2023 року).

Публікації. Здійснено публікацію тез за матеріалами доповідей, виголошених на науковій конференції студентів і магістрантів за підсумками ндр у 2022–2023 навчальному році та II Всеукраїнській науковій конференції здобувачів вищої освіти «Нові парадигми сучасної філології» (Кам'янець-Подільський, 22 листопада 2023 року):

- Цегельник Д. Інтермедіальний аспект на основі психоструктур у творчості О. Кобилянської та В. Винниченка. *Збірник наукових праць студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. Вип. 17. С. 245–247.

- Цегельник Д. Щоденник письменника як підґрунтя психоаналізу (на матеріалі творчості О.Кобилянської та В.Винниченка). *Збірник наукових праць студентів та магістрантів навчально-наукового інституту української філології та журналістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка* [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. Вип. 13. С. 135–137.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів із підрозділами, висновків та списку використаних джерел (81 позиція). Обсяг дипломної роботи становить 88 сторінок, з них основного тексту – 81 сторінка.

ВИСНОВКИ

Творчість Ольги Кобилянської і Володимира Винниченка складно надається до зіставлення, а саме тоді, коли говоримо про пошукові завдання, які ставили перед собою ці письменники, незважаючи на їхні спроби подолати традиції реалізму.

«Битва» Кобилянської і початок «Машини» Винниченка об'єднані боротьбою проти штучності. Новий погляд на суспільство, тільки під різними кутами. В Ольги Кобилянської більше він схильний до ретроспекції природи, у Володимира Винниченка – погляд на майбутнє, антиутопія.

Новаторськими засадами в українській літературі відзначились Ольга Кобилянська та Володимир Винниченко через висвітлення образів представників інтелігенції на початку ХХ ст., що стикаються з соціально-моральними протиріччями, хоча в європейських літературах подібні сюжетні ходи на той час уже стали узвичаєними. Адвокат з твору «Кирпатий Мефістофель» дуже схожий лікареві з «Він і вона»: німецькі поведки, стриманість, скептики щодо стосунків, навернення до почуттів через особливу жіночу істоту в їх житті. Саме ці твори стали для нас найвиразнішими з психолого-інтермедіального аспекту, через які нам вдалось простежити ставлення митців до мистецтва, власні філософічні погляди і, навіть, міжтекстовість.

На нашу думку, епоха, в якій жили Володимир Винниченко та Ольга Кобилянська характеризувалась «високим суспільством» та зборами-балами (на відміну від сучасності), що зумовило використання музичності, арт-елементів, естетики, архітектури в новелах, драмах, етюдах, поезіях у прозі.

Проблематика тілесності у Винниченка проста. Реалістика О.Кобилянської навпаки, відкривається чуттєвістю. Уточнюємо: в прозі В.Винниченка «Базар», тіло – один з товарів, аргумент, інструмент. А в «Природі» Кобилянської описується сексуальний акт насправді так, що непосвяченому практично неможливо здогадатися, що він там є. Зрозуміло,

що гендерне виховання мало свої особливості і час, в якому були написані ці твори відрізнявся від сучасності. Проте, судячи з усього пласту творчості авторів, часто саме тіло – це і є мистецтво. Чи з скульптурного погляду, чи з художнього, навіть крізь призму омузичнення – кожен сам обирає, що йому до вподоби, але творчість – основа усього.

Порівнявши прозу Ольги Кобилянської і Володимира Винниченка, виділимо деякі спільні та відмінні особливості зображального мистецтва їх творів:

Спільні особливості:

Образність та живописність: як Кобилянська, так і Винниченко володіли високим рівнем образності в своїй творчості. Вони докладали багато зусиль, щоб дати читачам живописні описи природи, пейзажів, а також психологічні образи героїв.

Символіка та метафори: письменники використовували символіку та метафори для підкреслення своїх тем і ідей, створювали символічні образи, що допомагали передати глибокий зміст своїх творів.

Психологічна глибина героїв: Кобилянська та Винниченко славилися своєю здатністю докладно розкривати внутрішні стани своїх героїв. Вони створювали живі та реалістичні образи з глибоким психологічним виміром.

Відмінності:

Сюжети та тематика: тематика творчості Кобилянської часто пов'язана з українським сільським або інтелігентним життям, народними обрядами та традиціями. Винниченко, натомість, частіше звертав увагу на проблеми сучасного суспільства, адже був активний громадським діячем і політиком. Крім того, Винниченко активно досліджував теми революції, робітничого руху та політичних конфліктів

Специфічний стиль: Винниченко мав свій власний стиль письма, який відрізнявся від стилю Кобилянської. Письменник більше спрямовував своє враження на прозу і драматургію, тоді як Кобилянська славилася як майстер коротких оповідань та новел.

Отже, і Кобилянська, і Винниченко – відомі українські автори з високим рівнем зображального мистецтва у своїх творах, але їхні теми, стиль та специфічні особливості були різними, відповідно до їхнього власного вираження і звернення до різних аспектів українського життя та культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Автобіографізм «Impromptu phantasie» («Фантазія-експромт»). Становлення особистості, цілеспрямованої й цілісної натури. Образ ліричної героїні новели-роздуму: навчально-методичні матеріали до уроку за творчістю О.Кобилянської. URL: <http://licey58.zp.ua/lesson/avtobiografizm-impromptu-phantasiefantaziya-eksprompt-stanovlennya-osobistosti-cilespryamovano%D1%97-j-cilisno%D1%97-naturi-obraz-lirichno%D1%97-gero%D1%97ni-noveli-rozdumu> (дата звернення: 17.06.2023)
2. Борзенко О. Сентиментальна «провінція» (Нова українська література на етапі становлення). Харків: ВЦ Харківського нац. ун-ту імені В.Н.Каразіна, 2006. 322 с.
3. Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство. Навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 430 с.
4. Бурега Т. Питання про наявність чоловічої (центральної) та жіночої (периферійної) літератури в сучасному процесі. *Смолоскип*. 2003. Липень № 7 (96). С. 1-5.
5. Варзацька Л. Методика інтегрованого уроку мови. *Дивослово*. 2004. № 3. С. 31–50.
6. Винниченко В. Відродження нації: в 3 ч. Ч. 1. Київ-Відень, 1920. 348 с.
7. Винниченко В. Записки Кирпатого Мефістофеля: Роман. Харків: Фоліо, 2014. 217 с.
8. Винниченко В. Краса і сила. Повісті та оповідання. Київ: Дніпро, 1989. 752 с.
9. Винниченко В. Оповідання. Роман «Слово за тобою, Сталіне!». П'єса «Чорна Пантера і Білий Медвідь». Київ : Наукова думка, 2001. 605 с.
10. Винниченко В. Поклади золота. Нью-Йорк, 1988. 268 с.

11. Винниченко В. Раб краси: оповідання, повість, щоденникові записи / упоряд. В.Є.Панченка. К: Веселка, 1993. 383 с.
12. Винниченко В. Сонячна машина. К.: Дніпро, 1989. 619 с.
13. Винниченко В. Твори. Т. 6: Рівновага. Відень: Дзвін. 1919. 274 с.
14. Винниченко В. Чудний епізод. *Український Декамерон*. Київ: Довіра, 1993. С. 288–299
15. Винниченко В. Щоденник. Т. 1: 1911–1920 / ред., вступ. стаття і прим. Г. Костюка. Едмонтон; Нью-Йорк : КІУС, УВАН. 1980. 490 с.
16. Винниченко В. Щоденник. Том 2. 1921-1925. Едмонтон-Нью-Йорк, 1983. 700 с.
17. Винниченко В. Щоденник. Том. 3 і 4. Київ – Едмонтон – Нью-Йорк. Смолоскип, 2010; 2012. 624 с.
18. Вознюк В. Ольга Кобилянська: нарис. Київ: Фоліо, 2012. 160 с.
19. Володимир Винниченко: прозаїк, драматург, громадський діяч і художник. *Віртуальний бібліотекатник (до 135-річчя від дня народження)*. Кіровоградська обласна бібліотека для дітей імені Т.Г. Шевченка. http://librarychl.kr.ua/kn_in/vynnychenko/vin_xud.php (дата звернення: 10.12.2022)
20. Галина Сорока. Музика у слові. (Урок у 10 класі за новелою Ольги Кобилянської «Impromptu phantasie»). *Дивослово*. № 2 (743). С.2-7
21. Генералюк Л. Взаємодія літератури і мистецтва. Начерк теорії словесно візуальних інтеракцій. Вип. 29. Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ ім. В. Гнатюка. 2011. С. 81–89.
22. Горда О.М. Лінгводидактичний потенціал поезії у прозі Ольги Кобилянської в аспекті навчання української мови як іноземної. *Закарпатські філологічні студії*. 2012. Вип 14, Т.2. с.136-141
23. Гуменюк В. Сила краси: Проблеми поетики драматургії Володимира Винниченка: монографія. Сімферополь, 2001. 340 с.
24. Гундорова Т. Володимир Винниченко: революція і життя. *Критика*. 2018. № 11-12. С. 18-29.

25. Гундорова Т. Проявлення Слова: Дискурсія раннього українського модернізму. Київ: Критика, 2009. 448 с.
26. Гусар-Струк Д. Винниченкова моральна лабораторія. *Українське слово*: У 3 кн. Кн. 1. Київ: Рось, 1993. 485 с.
27. Гусар-Струк Д. Що таке гріх? *Володимир Винниченко: у пошуках естетичної, особистої і суспільної гармонії*. Нью-Йорк: Видавнича комісія УВАН у США, 2005. 1725 с.
28. І.Лисяк-Рудницький Суспільно-політичний світогляд Володимира Винниченка у світлі його публіцистичних писань. *Сучасність*. 1980. № 9. С.61.
29. Інститут рукописів НБУ ім. В.Вернадського. Фонд 293. Спр. 73. 183 с.
30. Єфремов С.О. Щоденники, 1923–1929. Київ: ЗАТ «Газета “Рада”», 1997. 848 с.
31. Жила С. Мистецькі аналогії у процесі вивчення української літератури. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2002, № 6. С. 2-6.
32. Жулинський М. Володимир Винниченко (1880–1951). *Літературна Україна*. 1989. 30 листопада. С. 3.
33. Журавльова Н.М. Культура мовлення епістолярної спадщини Ольги Кобилянської. Мовний етикет української епістолярії: навч. посіб. Запоріжжя: ЗДУ, 2002. с. 86 - 91
34. Зеров М. «Сонячна машина» як літературний твір. *Життя і революція*. 1928. № 6. с.129
35. Зеров М. Твори: У 2 т. Київ : Дніпро, 1990. Т.2. 601 с.
36. Кобилянська О. Апостол черні. Львів: Каменярь, 1994. 247 с.
37. Кобилянська О. Аристократка: оповідання, повісті. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. 698 с.
38. Кобилянська О.Ю. Оповідання / упоряд. І.О. Денисюка. Львів: Каменярь, 1982. 271 с.

39. Кобилянська О. Твори: В 2 т. К.: Дніпро, 1988. Т. 1: Царівна: повість, оповідання. 540 с.
40. Кобилянська О. Ю. Твори: У 3-х т. Київ, 1956. Т.3: 1911-1941 рр. 638 с.
41. Кобилянська О. Твори: у 5 т. Київ: Держлітвидав України, 1962. Т. 2. 480 с.
42. Кобилянська О. Слова зворушеного серця: Щоденники. Автобіографії. Листи та спогади. Київ: Дніпро. 1982. 359 с.
43. Кобилянська О.Ю. Impromptu phantasie. Вибране. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 220 с.
44. Кодак М.П. Поетика як система. Літературно-критичний нарис. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2010. 174 с.
45. Козій Д. Українська Ніуба. *Листи до приятелів*. Нью-Йорк. 1962. Кн. 7-8. С. 4-9.
46. Коцюбинський М. Твори в семи томах. Київ: Наукова думка, 1975. Т. 5. 431 с.
47. Криворучко К. І. «Я до послідного свого віддиху буду працювати для свого народу...». Листи Ольги Кобилянської у фондах ЦДАВО України / К.І.Криворучко. *Архіви України*. 2013. № 5. С. 146 -166
48. Кузнецова О. Трагічна історія родини Федорчуків – новітня інтерпретація християнського мотиву братовбивства. Михайло та Сава – протилежні психологічні типи. Українська література, 10 клас. *Українська мова і література в школах України*. 2016. № 11. С. 43-45
49. Кульчицький С. Володимир Винниченко: перші етапи життєвого шляху. *Проблеми історії України: факти, судження, пошуки*: Міжвід. зб. наук. пр. 2003. Вип. 9. С. 3-37
50. Кульчицький С.В. Володимир Винниченко: «Бути чесним з собою...». Київ: Парлам. вид-во, 2019. 512 с.
51. Ласло М. Тема емансипації жінки у творчості О. Кобилянської. Київ: Державне видавництво художньої літератури, 1963. С.324-340.

52. Мовчан Ю. Записки лікаря. Буенос-Айрес, Аргентина. 1970. 323 с.
53. Мочернюк Н. Поза контекстом: Інтермедіальні стратегії літературної творчості українських письменників-художників міжвоєння: монографія. Львів : Вид-тво Львівської політехніки, 2018. 392 с.
54. Наєнко М. Інтермедіальність як методологія. *Філологічні семінари*. 2016. Вип. 19: Інтермедіальність: теорія і практика. С. 6-15.
55. Наливайко Д. Проблема натуралізму в українській літературі. *Літературознавство: матеріали III конгресу Міжнародної асоціації українців*. Київ. 1996. С. 118–130
56. Олександр Рудяченко. Володимир Винниченко. Соціал-демократ на прізвисько «Скорий»: навчально-методичні матеріали до уроку URL:<https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2740810-volodimir-vinnichenko-1-socialdemokrat-na-prizvisko-skorij.html> (дата звернення: 25.05.2023)
57. Оповідання Володимира Винниченка для дітей та методика їх вивчення на уроках позакласного читання та в позаурочний час: навчально-методичні матеріали до уроку. URL: <https://www.docsity.com/ru/vivchennya-opovidan-volodimira-vinnichenka/991680> (дата звернення: 10.10.2023)
58. Панченко В. Будинок з химерами. Творчість Володимира Винниченка 1900–1920 рр. у європейському літературному контексті. Кіровоград, 1998. 272 с.
59. Панченко В. Володимир Винниченко: парадокси долі і творчості: Книга розвідок та мандрівок. Київ: Твім інтер, 2004. 287 с.
60. Панченко В. Драматична поема Лесі Українки «Оргія» і роман Володимира Винниченка «Хочу!». Київ, 2002. 320 с.
61. Панченко В. Творчість Володимира Винниченка 1902–1920 рр. у генетичних і типологічних зв'язках з європейськими літературами *Електронна бібліотека ОНБУ Кіровоград*. URL: <http://www.library.kr.ua/books/panchenko/> (дата звернення: 07.04.2023)

62. Пастух Б. Рання романістика Володимира Винниченка: складотворний елемент українського модерну. *Дивослово*. 2007. № 2. С. 50-52.
63. Просалова В.А. Інтермедіальні аспекти новітньої української літератури: монографія. Донецьк : ДонНУ, 2014. 154 с.
64. Семчук Д. Вивчення творчості Ольги Кобилянської у школі. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 168 с.
65. Сеник Л. Перший український утопійний роман. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. Львів, 1998. Вип. 5. С. 549–559.
66. Скобелева-Салогуб Н. Володимир Винниченко: про дітей і для дітей. *Слово і час*. 1999. № 7. С.60-67
67. Солдатенко В.Ф. Володимир Винниченко: на перехресті соціальних і національних прагнень. Київ: Світогляд, 2005. 324 с.
68. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. Київ: Акта. 2012. 545 с.
69. Таїни художнього тексту: зб. наукових пр. / ред. кол.: Н.І.Заверталюк та ін. Донецьк: Вид-во ДНУ, 2011. Вип. 12. 256 с.
70. Ткаченко Т.І. Жанрове розмаїття малої прози Ольги Кобилянської. *Вісник Запорізького національного університету*. Філологічні науки. 2015. № 1. С. 285–293
71. Токмань Г.Л. Методика навчання української літератури в середній школі. Київ, 2012. 312 с.
72. Українська література 10–11 клас: програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям (профіль – українська філологія) Профільний рівень. Київ: Грамота, 2011. 150 с.
73. Усі уроки української літератури в 10 класі. Академічний та рівень стандарту / О.П. Ващенко, С.М. Головатюк, Г.Д. Корнух, Л.В.Манян, В.Г. Сухенко, Н.І. Счастливцева / упоряд. О.М. Чхайло – Харків : Вид. група «Основа», 2010. 458 с.

74. Федорук О. Винниченко – художник. *Урядовий кур'єр*. 2001. 3 березня. С. 9.
75. Федченко П. Оцінюємо з класових позицій. Про політичне обличчя і художню творчість В.Винниченка. Київ. 1987. № 12. С. 49-59
76. Франко І. Молода Україна: Провідні ідеї й епізоди. Львів, 1910. 102 с.
77. ЦДАВО України. Фонд 1823. Опис 1. Справа 35.
78. Чикаленко Є. Спогади (1861–1907). Київ: Темпора, 2003. 416 с.
79. Чуприна А. Екзистенціалізм в малій прозі В. Винниченка. *Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука-2015»* : у 5 т. Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. Т. 5. 363 с.
80. Шикиринська О.Б. Типологія інтермедіальних образів у художній літературі. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Вип. 19 (2). С. 192-198.
81. Щоденники Володимира Винниченка / ред. Г. Сиваченко. *Слово і час*. 2000. № 10. С. 76–89.